

NOORMARKKU LASSILA ANTTILA

Kivikautisen asuin-
paikan koekaivaus v.
1974.

Eino Rönkkö 1974.

NOORMARKKU

LASSILA

ANTTILA

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 23. - 25. 07.1974.

Pitäjä: Noormarkku

Kylä: Lassila

Tila: Anttila, Rek.n:o 2³⁶

Maanomistaja: Raimo Anttila

Osoite: Pirttiniemi

29680 LASSILA

Peruskartta N:o 1144 07, LASSILA, 1:20 000, pain. v.1970, Helsinki.

Asuinpaikan koordinaatit: x = 6 835 18

y = 565 04

z = 50 m mpy

Kaivauslöydöt: KM 19402 : 1-22, vuoden 1974 koekaivauksesta.

Aikaisemmat löydöt: KM 17497: 1-2, Matti Hurteen inventointi
v. 1966.

Satak.M. 7092 käyrä liuskeveitsi

7093-94 reikäkiviä

7666-71 talttoja, kirveitä

Hämeen M.1283:35 kirves

1487:10 4 kiviasetta

Aikaisemmat tutkimukset: Matti Hurteen inventointi v.1966.

Ks. Matti Hurteen Noormarkun in-
ventointikertomusta v.1966, koh-
de 34, es.hist.tston top.ark.ssa.

Hiitteet:

Liitteet 1 - 2 : ovat karttaliitteitä

Liitteet 3 - 6 : ovat valokuvatauluja, joissa valokuvat neg.
42338 - 52 ja 42366 - 71. Negatiivit nume-
roitu 42338 - 42374.

Syy koekaivaukseen. Huhtikuussa vuonna 1974 oli Noormarkun Lassilan kylän Pirttiniemessä asuvan Raimo Anttilan omistama puutavarasaharakennus palanut täysin käyttökelvottomaksi. Voidakseen kuitenkin jatkaa sahaustoimintaa oli hän etsiskellyt sopivaa paikkaa uuden sahalaitoksen rakentamista varten ja päätenyt Lassilan kylän Anttilan tilan tontilla sijaitsevaan pakettipeltona olevaan alueeseen ja ostanut saharakennuksen, lautatarhan ja muiden puutavaran sahauksessa ja säilyttämisessä tarvittavien rakennusten ja tilojen edellyttämän maa-alueen maanomistajalta, Lempi Anttilalta (Austa Anttilan perikunta). Jo viime vuosisadan lopulla ja tämän vuosisadan alussa oli käytettävissä olevien tietojen mukaan ja ilmeisesti juuri jostakin tältä alueelta löytynyt useita kiviesineitä ja kun Matti Huurre vuonna 1966 Noormarkkuun suorittamansa inventointimatkan yhteydessä löysi kvartsia tästä samasta pellosta (ks. Matti Huurteen inventointikertomusta v.1966 es.hist.tston top.ark.ssa), johon Raimo Anttila nyt suunnitteli saharakennustaan ja koska alueelta saaduista löydöistä päätellen paikalla on ilmeinen kivikautinen asuinpaikka, esti se rauhoitettuna häntä nyt toteuttamasta suunnitelmiaan. Tämän vuoksi Raimo Anttila pyysi Museoviraston esihistorian toimistolta paikalla suoritettavaksi koekaivausta, jonka tarkoituksena oli paikallistaa asuinpaikka ja selvittää missä määrin, miten ja kuinka pian hän voisi ryhtyä toteuttamaan rakennussuunnitelmiaan. Koekaivaus suoritettiin Museoviraston esihistorian toimiston kustantamana 23.-25.07.1974, ja apulaisinani työskentelivät kolme Anttilan palveluksessa ollutta työmiestä. Kaikkiaan avattiin

ja kaivettiin koekuoppia yhteensä 85 m².

Maaston kuvaus ja asuinpaikan sijainti. Noormarkun Lassilan kylässä, alkuaan Kustaa Anttilan omistamalla maalla, tontilla rek.n:o 2³⁶ oleva kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Lassilan kylästä, Naperoisen kautta Kynäsniemeen eli Järvikulmalle johtavan tien molemmin puolin kohdassa, josta erkanee toinen tie johtaen Vähäjärven länsipuolella oleviin taloihin (karttaliitteet 1 ja 2). Tämän tiehaaran pohjoispuolella, n. 100 m päässä Anttilan talosta luoteeseen on kivikkoinen etelään ja lounaaseen loivasti viettävä pelto, jonka etelä- ja länsireunoilla on pellostä raivatuista kivistä tehty kiviaita (valokuvaliite 3). Keskellä peltoa on myös useita peltokiviraunioidia ja juuri tälle Kustaa Anttilan perikunnalta ostamalleen pellolle kiviaidan itäpuolelle suunnitteli Raimo Anttila rakennuttavansa puutavarasahan päärakennuksen. Kiviaidan länsipuolella menee Kynäsniemen tiestä eroava Vähäjärven länsipuolelle johtava tie, jonka etelä- ja länsipuolinen sekä Vähäjärvestä Lassilanjokeen laskevan Haisuojan välinen alue on viime vuosisadan lopussa ja tämän vuosisadan alkuvuosikymmeninäkin kyläläisten kertoman mukaan ollut kaskimaana, jota sitten myöhemmin on vielä viljelty tavallisena peltona. Teiden risteyksessä on myös aikoinaan ollut kaksi riihtä, joista nykyään on enää jäljellä epämääräiset hajonneet perustojen jäänteet. Tämän alueen peltoviljely on lopetettu 1950-luvulla ja näin ollen on paikalle ennättänyt kasvaa jo nuorta havumetsää. Kynäsniemitietä on levennetty ja korjailtu kesällä v. 1972 ja tällöin on kiviaidan ja Haisuojan välisen tieosuuden pohjoispuolelle kaivettu myös oja (karttaliite 2, valokuvaliite 5, kuvat 4 ja 5). Tien eteläpuolinen alue on Lassilanjokeen saakka loivasti viettävää peltoa.

Kaivauksen sijoittaminen maastoon ja kaivauksen kulku.

Kiviaidan pohjoisenpuoleiselle pellolle, kahden eteläisimmän pellonraivaustöiden yhteydessä kasattujen peltokiviraunioiden tienoille (karttaliite 2 ja valokuvaliite 4) oli Raimo Anttila siis suunnitellut rakentavansa puutavarasahan ja tässä mielessä hänellä oli tarkoitus tasoituttaa peltoa maansiirtokoneella ja ryhtyä sen jälkeen perustusten kaivamiseen. Tälle kivikkoisen etelään ja lounaaseen viettävän pellon lounaiskulmaan alueelle, josta Matti Huurre oli löytänyt kvartssia, avattiin kaakkois-luode suuntaisen päälinjan avulla karttaliitteeseen 2 merkityllä tavalla 2x1 m suuruisia koekuoppia yhteensä 60 m². Koko pelto oli ns. pakettipeltona ja kasvoi lähes metrin korkuista heinää (valokuvaliite 4). Koeruudusta poistettiin ensin multakerros, jonka vahvuus vaihteli 15-35 cm:iin. Mullan alta paljastui hiekkaa, jonka tutkimista jatkettiin koeruuduissa lastoilla kaivaen. Maa oli erittäin kivistä ja varsinkin pellon eteläreunaan lähelle kiviaitaa avatuissa ruuduissa hiekka oli savensekaista. Tutkimista jatkettiin ja koeruudet kaivettiin multakerroksen ja hiekan rajasta laskien keskimäärin 40 cm:n syvyyteen. Näiden koeruutujen perusteella kiviaidan itäpuolinen peltoalue paikasta, johon puutavarasaha oli tarkoitus rakentaa, näytti aivan steriililtä eikä maaperässä havaittu mitään kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavaa. Tulos oli siis näiltä osin negatiivinen (ja tämän vuoksi ei koeruuduista piirretty esim. kaivauskarttoja).

Tutkiessani kiviaidan itäpuolista peltoaluetta, ilmoitti

Raimo Anttila, että hänen suunnitelmiinsa kuuluu lautatarhan ja sen vaatimien rakennusten ja rakenteiden sijoittaminen säilytettäväksi tarkoitettun kiviaidan länsipuolelle, Vähäjärven suuntaan ja Kynäsniemelle johtavien teiden väliselle alueelle paikalle, jossa kyläläisten antamien tietojen mukaan ovat vanhojen riihien nykyään jo hajonneet perustat. Näistä riihistä on tämä nykyään metsää kasvava vanha pelto saanut nimen Kiuasvainio. Kiviaidan itäpuolisten koeruutujen kanssa samaan koordinaatistoon avattiin nyt Kynäsniemitien pohjoispuolelle yhteensä kymmenen koekuoppaa ja tien eteläpuolelle kaksi koeruutua, yhteispinta-alaltaan n. 25 m².

Koekuoppa I avattiin aivan Kynäsniemitien pohjoispuolelle vuonna 1972 kaivetun ojan pohjoisreunalle (liite 2). Tästä 2x2 m suuruisesta koeruudusta löytyi heti turpeen poiston jälkeen kvartsi-iskos ja 40 saviastianpalasta (KM 19402: 1-5).

Koekuoppa II avattiin samoin ojan reunaan 10 m edellisestä länteen ja tästä n. 1x2 m suuruisesta ruudusta tavattiin turpeen poiston jälkeen tummanruskeasta hiekasta kvartsi-iskoksia ja saviastianpaloja (KM 19402: 6-8).

Koekuoppa III avattiin edellisten tavoin ojan reunalle 12 m kuopasta II länteen ja löytöinä saatiin talteen kvartsi- ja pii-iskoksia sekä koristelemattomia saviastianpaloja (KM 19402: 9-11).

Koeruutu IV avattiin 8 m edellisestä länteen (liite 2) ojan reunan päälle kohdalle, jossa oli saviastianpalasia irrallaan hiekan päällä ojan reunalla. Täältä 2x2 m suuruiselta alueelta kerättiin talteen 1 koristeltu saviastianreunapala, 4 koristeltua saviastianpalasta ja 16 koristelematonta saviastianpalaa (KM 19402: 12-17).

2x2 m:n suuruisesta koekuopasta V, joka avattiin 14 m pohjoisluoteeseen koekuopasta III, löydettiin heti turpeen alta kvartsi-iskoksia ja koristeltu saviastianpala (KM 19402: 18-19). Koekuopasta IX, joka sijaitsi Kynäsniemitien eteläpuolella (liite 2), poistettiin turvetta 1x1 m:n suuruiselta alueelta ja mullan ja hiekan rajasta tavoitettiin yksi kvartsi-iskos. Yksi kivilaji-iskos ja koristelematon saviastianpalanen huomattiin myös tiellä n. 9 m koekuopasta IV etelään. Koeruuduista VI - VIII ja X - XII ei tavattu mitään löytöjä ja näissä ruuduissa oli turpeen alla tumman ruskeaa hiekkaa.

Kiviaidan länsipuolelle avattuja koeruutuja ei niitä peittäneen 5 - 10 cm paksuisen turvekerroksen poistamisen jälkeen enemmälti kaivettu, vaan ruudut peitettiin ja turpeet asetettiin paikoilleen heti, kun ensimmäiset asuinpaikkaan viittaavat merkit ja löydökset havaittiin.

Asuinpaikka sijaitsee edellä esitettyjen seikkojen, tehtyjen havaintojen, koekaivausten ja löydösten perusteella kiviaidan ja sen länsi- ja lounaispuolella Vähäjärven länsipuolisiin taloihin vievän tien ja Vähäjärvestä Lassilanjokeen laskevan Haisuoja-puron, 50 - 55 m korkeuskäyrien välisellä, etelään ja kaakkoon viettävällä, vuosisatojen vaihteessa kaskimaana ja myöhemmin peltona olleella sekä nykyään tien pohjoispuolella nuorta havumetsää kasvavalla alueella. Kynäsniemitie ja sen pohjoisenpuoleinen v. 1972 kaivettu oja rikkovat ojan reunassa tummana hiekkakerroksena erottuvan asuinpaikan kulttuurikerroksen. Tien etelänpuoleinen osa asuinpaikkaa on peltoa (valokuvaliitteet 5 ja 6).

Helsingissä, 27. p:nä helmikuuta 1976

Eino Rönkkö
Eino Rönkkö

LIITE Noormarkun Lassilan Anttilan kivikautisen asuin-
paikan koekaivauskertomukseen 1974. Eino Rönkkö 1974.

Luettelo kertomukseen liittyvistä kartta- ja valokuva-
liitteistä.

Karttaliitteet:

Liite n:o 1, Ote peruskartasta N:o 1144 07, LASSILA,
1:20 000, pain. v. 1970, Helsinki.
Asuinpaikka merkitty punaisella värillä
karttaan.

Liite n:o 2, Yleiskartta asuinpaikan koekaivauksesta
mittakaavassa 1:400. Karttaan on merkitty
alueelle tehdyt koekaivausruudut.

Valokuvaliitteet:

Liite n:o 3, kuva 1 (f 42338-40). Raimo Anttilan omista-
malla maalla sijaitsevan kivikautisen asuinpai-
kan koekaivaus suoritettiin kuvassa näkyvän
loivasti etelään ja lounaaseen viettävän pel-
tokumpareen etelärinteellä. Kuva idästä.

kuva 2 (ff. 42341-44). Kuvassa vasemmalla näkyy peltoa ympäröivä, peltokivistä kasattu ja rakennettu kiviaita. Asuinpaikka sijaitsee koekaivauksista saatujen tulosten perusteella välittömästi kiviaidan takana metsikössä kuvaan merkityllä, nuolien välisellä alueella. Kuva idästä.

Liite n:o 4,

kuva 3 (ff. 42345-52). Kuvassa näkyvälle pelto-kumpareelle oli maanomistaja Raimo Anttila suunnitellut rakentavansa puutavarasahan, ja sen vuoksi oli koekaivauksella selvitettävä paikalla mahdollisesti sijaitseva kivikautinen asuinpaikka ja sen laajuus. Kuvassa vasemmalla etualalla näkyvästä pellon lounaiskulmasta on Matti Huurre löytänyt kvartsia (KM 17497) inventointimat-kallaan v. 1966. Kuvassa oikealla taustalla näkyy Anttilan talon piharakennuksia. Kiviaidan oikealla puolella on Lassilan kylästä Kynäsniemeen johtavaa tietä. Kuva on otettu etelästä.

Liite n:o 5,

kuva 4 (ff. 42369-70). Kuvassa näkyvä tie johtaa Lassilan kylästä Kynäsniemeen eli Järvi-kulmalle. Tietä on levennetty ja korjailtu sekä kuvassa sen oikealle puolelle kaivettu oja v. 1972. Tämän ojan reunoista ja sen päälle avautuista koekuopista tehtiin asuinpaikkaan viittaavat havainnot ja löydöt. Kuva idästä.

kuva 5 (f. 42371). Samaa ojaa ja sitä kaivettaessa rikkoontunutta asuinpaikan kulttuurikerrosta kuin kuvassa 4. Kuva idästä.

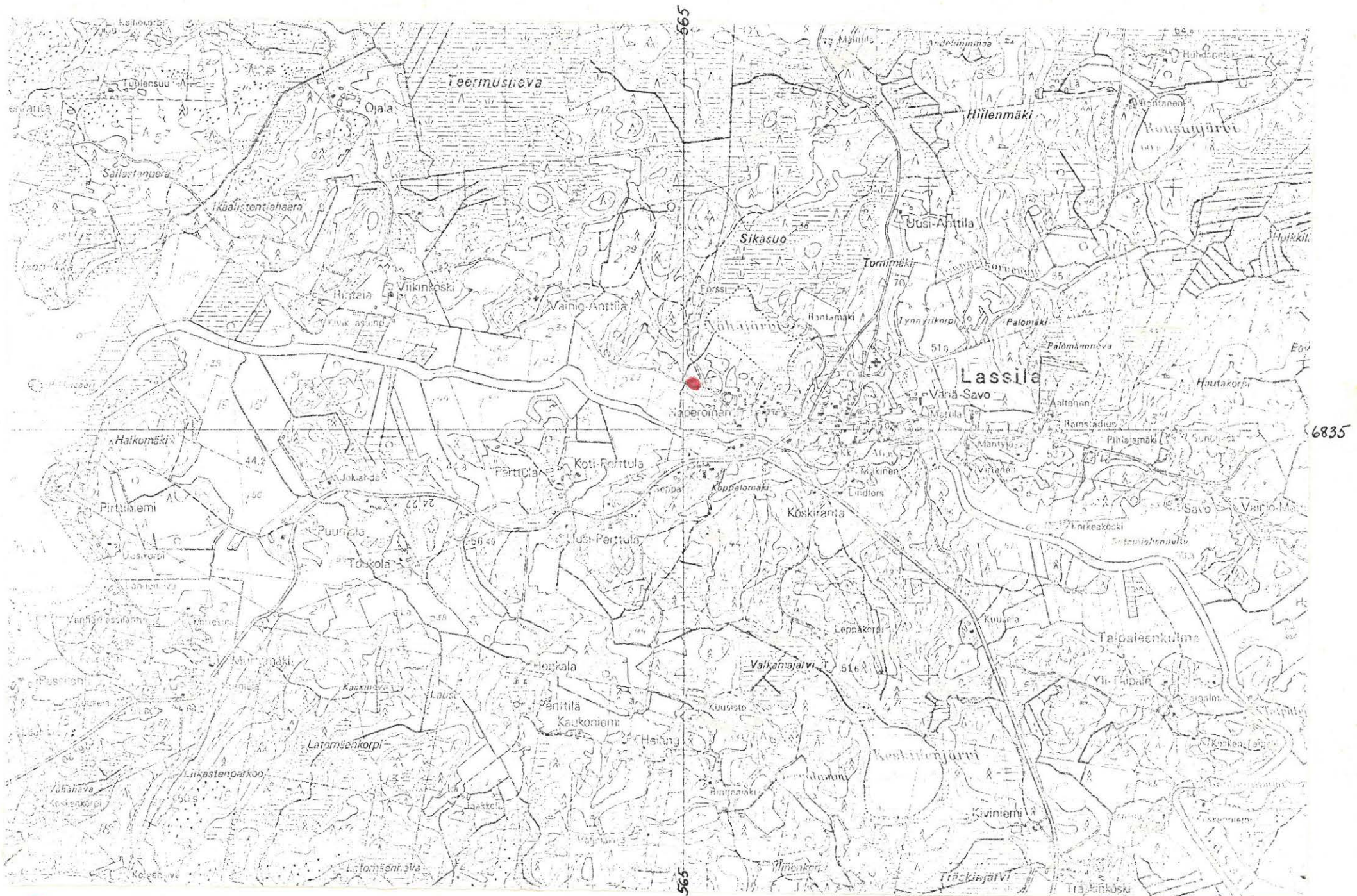
(ff. 42366-67)

Liite n:o 6, kuva 6. Asuinpaikka sijaitsee kuvassa taustalla näkyvässä metsikössä tien molemmin puolin. Paikka on viime vuosisadan lopussa ja tämän vuosisadan alussakin ollut kaskimaana, jota sitten myöhemmin on viljelty tavallisena peltona. Pelto-
viljely on lopetettu 1950-luvulla ja n. 20 vuoden ikäinen puusto on ennättänyt kasvaa paikalle.
Kuva lounaasta.

Kuva 7. Asuinpaikkaa idästä kuvattuna (f.42368).

Luettelo negatiiveista ff.42353-42365 ja ff.42372-42374, joista ei ole kopioita liitteinä kertomuksessa:

- Ff. 42353-56, muodostavat lännestä kuvattuna panoraaman kivi-aidan itäpuoleisesta peltoalueesta.
f. 42357, koeruutujen kaivamista kiviaidan idänpuoleisella pellolla lännestä kuvattuna.
Ff. 42358-60, muodostavat panoraaman kaakosta kuvattuna kivi-aidan idänpuoleisesta peltoalueesta.
Ff. 42361-65, kuvia kiviaidan idänpuoleiselle pellolle kaive-
tuista koekuopista.
f. 42372, v. 1972 kaivettua ojan reunaa lounaasta kuvattuna.
f. 42373, asuinpaikkaa idästä kuvattuna.
f. 42374, ojan reunaa etelästä kuvattuna.

● = Kivikautinen asuinpaikka, NOORMARKKU, LASSILA, ANTTILA

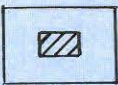
NOORMARKKU LASSILA ANTTILA

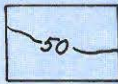
Eino Rönkkö 1974

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

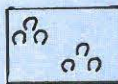
Mk 1:400

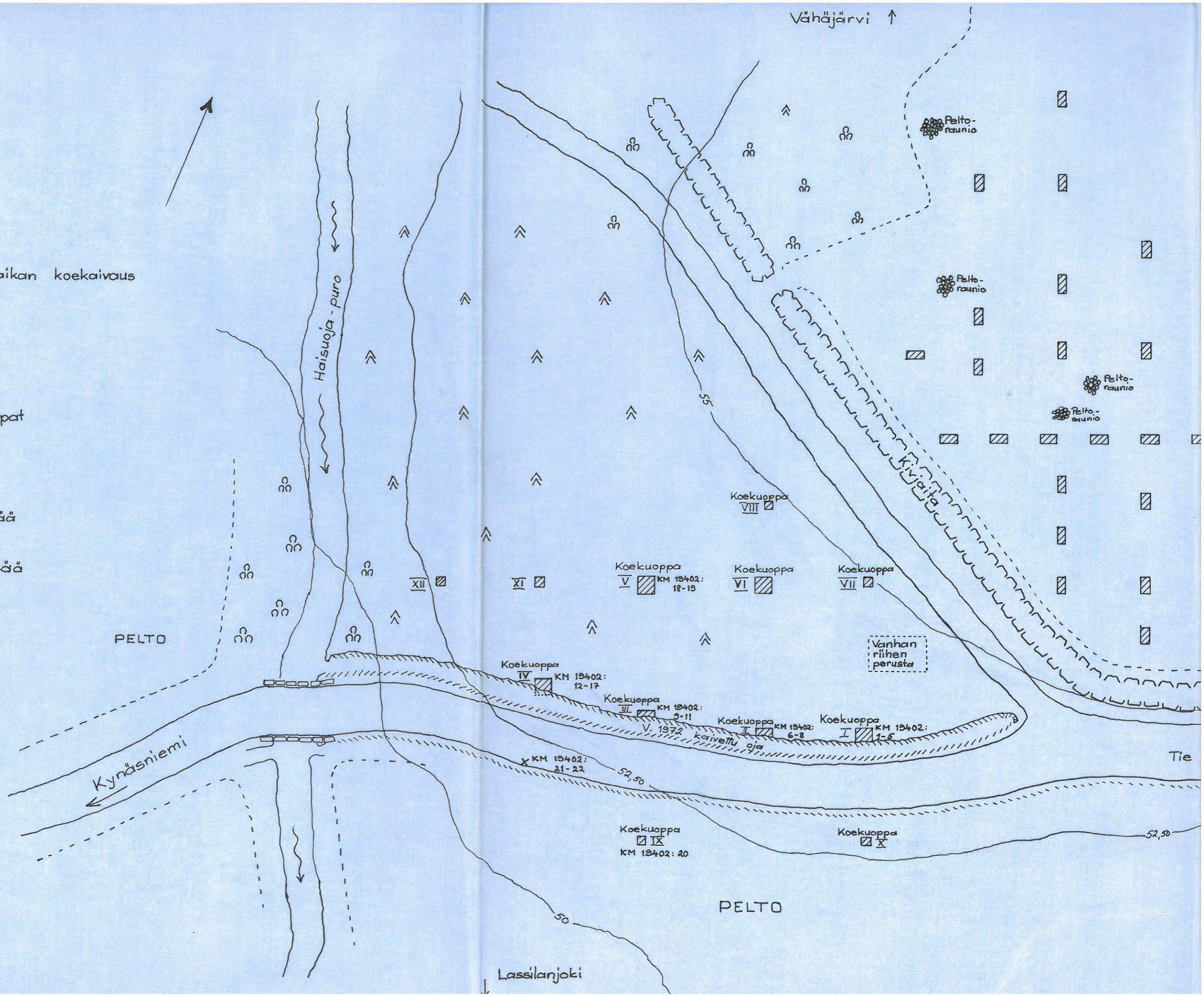
Yleiskartta

 Avatut koekuopat

 Korkeuskäyrä

 Havupuumetsää

 Lehtipuumetsää

Väähjärvi ↑

PELTO

Kynäsniemi

Lassilanjoki

PELTO

Tie

KM 19402: 21-22

Koekuoppa III KM 19402: 9-11

Koekuoppa IV KM 19402: 12-17

Koekuoppa V KM 19402: 18-19

Koekuoppa VIII

Koekuoppa VI

Koekuoppa VII

Vanhan riikin perusta

Koekuoppa I KM 19402: 6-8

Koekuoppa KM 19402: 1-5

Koekuoppa IX KM 19402: 20

Koekuoppa X

Peltoraunio

Peltoraunio

Peltoraunio

Peltoraunio

50

52,50

52,50

NOORMARKKU LASSILA ANTTILA

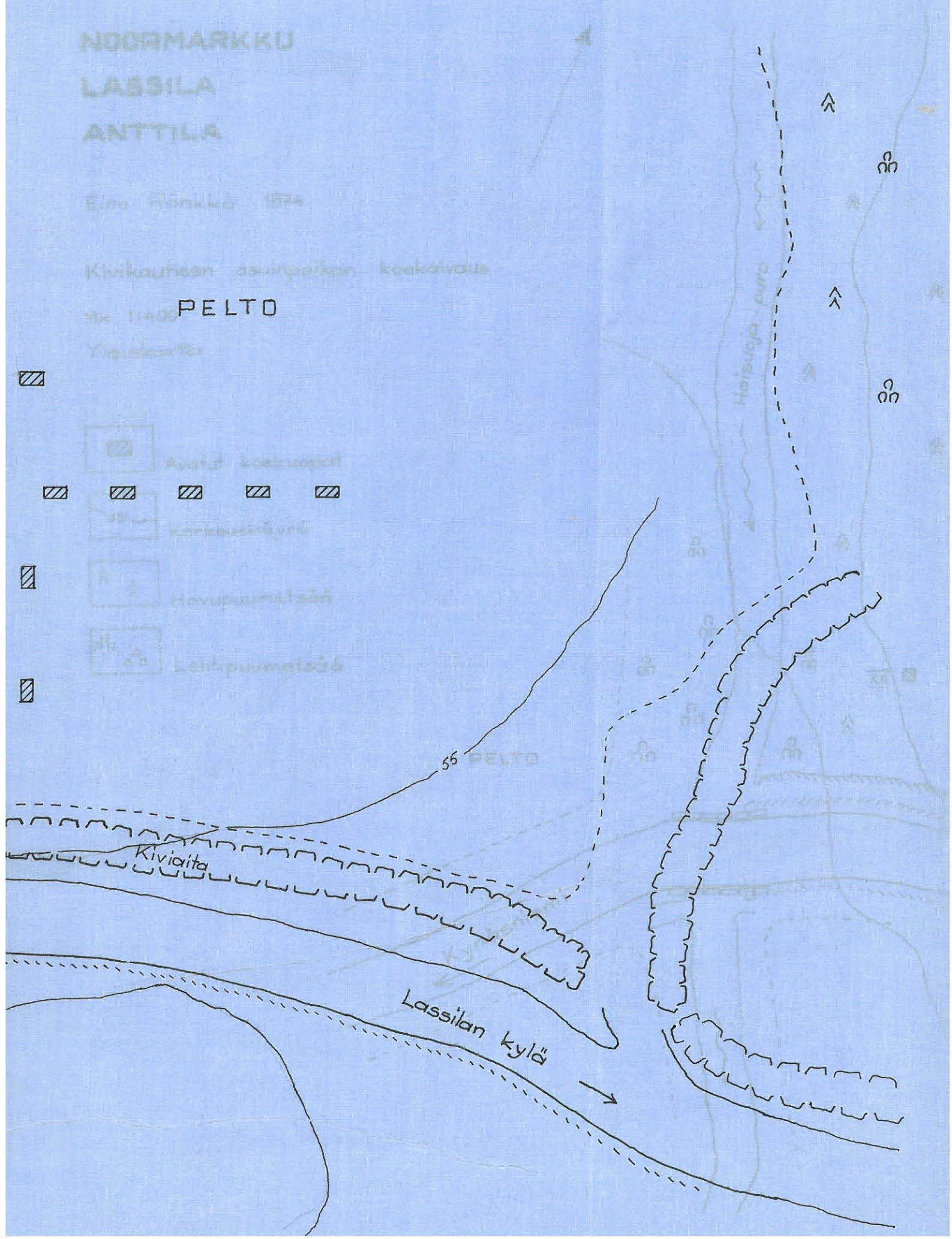
Eino Rönkkö 1974

Kivikautisen asuinpaikan kokeilualue

Mk 11400 PELTO

Yläkautta

-   Avatut kokeiluopas
-       korkeusviiva
-   Havupuumetsää
-   Lehtipuumetsää

Kuva 1. Raimo Anttilan omistamalla maalla sijaitsevan kivikautisen asuinpaikan koekaivaus suoritettiin kuvassa näkyvän loivasti etelään ja lounaaseen viettävän peltokumpareen etelärinteellä. Kuva idästä.

ff. 42338 - 40

ff. 42341 - 44

Kuva 2. Kuvassa vasemmalla näkyy peltoa ympäröivä, peltokivistä kasattu ja rakennettu kiviäitä. Asuinpaikka sijaitsee koekaivauksista saatujen tulosten perusteella välittömästi kiviäidan takana metsikössä kuvaan merkityllä, nuolien välisellä alueella. Kuva idästä.

NOORMARKKU, LASSILA, ANTTILA

ff. 42345-52.

Kuva 3. Kuvassa näkyvälle peltokumpareelle oli maanomistaja Raimo Anttila suunnitellut rakentavansa puutavarasahan, ja sen vuoksi oli koekaivauksella selvitettävä paikalla mahdollisesti sijaitseva kivikautinen asuinpaikka ja sen laajuus. Kuvassa vasemmalla etualalla näkyvästä pellon lounaiskulmasta on Matti Huurre löytänyt kvartseja (KM 17497) inventointimatkallaan v. 1966. Kuvassa oikealla taustalla näkyy Anttilan talon piharakennuksia. Kiviaidan oikealla puolella on Lassilan kylästä Kynäsniemeen johtavaa tietä. Kuva on otettu etelästä.

NOORMARKKU, LASSILA, ANTTILA

ff. 42369-70

Kuva 4. Kuvassa näkyvä tie johtaa Lassilan kylästä Kynäsniemeen eli Järvikulmalle. Tietä on levennetty ja korjailtu sekä kuvassa sen oikealle puolelle kaivettu oja v. 1972. Tämän ojan reunoista ja sen päälle avatuista koekuopista tehtiin asuinpaikkaan viittaavat havainnot ja löydöt. Kuva idästä.

f. 42371

Kuva 5. Samaa ojaa ja sitä kaivettaessa rikkoontunutta asuinpaikan kulttuurikerrosta kuin kuvassa 4. Kuva idästä.

NOORMARKKU, LASSILA, ANTTILA

ff. 42366-67

Kuva 6. Asuinpaikka sijaitsee kuvassa taustalla näkyvässä metsikössä tien molemmin puolin. Paikka on viime vuosisadan lopussa ja tämän vuosisadan alussa ollut kaskimaana, jota sitten myöhemmin on viljelty tavallisena peltona. Peltoviljely on lopetettu 1950-luvulla ja n. 20 vuoden ikäinen puusto on ennättänyt kasvaa paikalle. Kuva lounaasta.

f. 42368

Kuva 7. Asuinpaikkaa idästä kuvattuna.